УДК 504.5

Сафранов Т.А., Михайленко В.І., Шаніна Т.П. (Україна, Одеса)

ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО БАСЕЙНУ НЕНАВМИСНО УТВОРЕНИМИ СТІЙКИМИ ОРГАНІЧНИМИ ЗАБРУДНЮЮЧИМИ РЕЧОВИНАМИ В МІСТІ ОДЕСА

Стійкі органічні забруднюючі речовини (СОЗР) – це клас високо небезпечних органічних сполук, що представляють собою серйозну глобальну загрозу здоров'ю людини і її навколишньому середовищу, які є токсичними навіть у надмалих концентраціях, не розкладаються або майже не розкладаються у природних умовах та перелік яких затверджено Стокгольмською конвенцією.

Згідно зі Стокгольмською конвенцією, СОЗР можна поділити на 2 категорії: утворені навмисно (наприклад, пестициди) та ненавмисно (наприклад, побічний продукт технологічних процесів). До другої групи відносяться поліхлоровані дибензо-п-діоксини та дибензо-п-фурани (ПХДД/Ф), ГХБ та ПХБ.

У нашій роботі нами були розглянуті такі шляхи ненавмисного утворення СОЗР в Одесі, які призводять до забруднення атмосферного басейну: спалювання органічного палива при централізованому теплопостачанні комунально-житлового сектору стаціонарними джерелами, спалювання органічного палива пересувними джерелами, будівельне виробництво, зокрема – цементу, цегли, асфальту та вапна, відкрите складування твердих побутових відходів, виготовлення копченої продукції, кремація та куріння. З використанням «Методичного керівництва по виявленню та кількісній оцінці викидів діоксинів, фуранів та інших ненавмисно утворених СОЗР» та за методикою ЕМЕП нами було пораховане сумарне утворення СОЗР в Одесі за 2012 рік, результати розрахунку представлено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Емісія ненавмисно утворених СОЗР в м. Одеса за 2012 рік

Джерело забруднення	ПХДД/Ф, г	ПХБ, г	ГХБ, г
Централізоване теплопостачання	1,48	470,39	8,67
Пересувні джерела	0,45	–	–
Будівельне виробництво	2,77	56,65	2,53
Коптильні	$1{,}32 \cdot 10^{-5}$	–	–
Кремація	$3{,}0 \cdot 10^{-8}$	$0{,}41 \cdot 10^{-3}$	$0{,}15 \cdot 10^{-3}$
Складування твердих побутових відходів	66,86	–	–
Куріння сигарет	$2{,}32 \cdot 10^{-4}$	–	–
Всього:	71,56	527,04	11,20

Далі, з врахуванням річного об'єму кисню, який проходить через одну людину нами була порахована кількість молекул ПХДД/Ф. ГХБ і ПХБ, яка припадає на 1 жителя Одеси за рік. Також, виходячи з величини ГДК, аналогічним чином нами була порахована кількість молекул СОЗР, яка є безпечною для людини. Результати розрахунку представлено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Розрахована та гранично допустима кількість молекул СОЗР, яка приходиться на 1 жителя м. Одеса на 2012 рік

Забруднююча речовина	Кількість молекул ЗР на 1 жителя	Допустима кількість молекул
ПХДД/Ф	$1{,}33 \cdot 10^{17}$	$9{,}7 \cdot 10^{12}$
ПХБ	$9{,}34 \cdot 10^{17}$	$13{,}6 \cdot 10^{18}$
ГХБ	$0{,}24 \cdot 10^{17}$	$14{,}1 \cdot 10^{21}$

З результатів розрахунку видно, що кількість молекул ПХБ та ГХБ знаходиться в межах норми. Але кількість молекул ПХДД/Ф на 1 жителя Одеси перевищує гранично допустиму майже у 100.000 разів, що каже про неприпустиме забруднення атмосферного повітря цими речовинами та необхідність ретельного контролю за забрудненням повітряного басейну цими речовинами.